

Nenadmašni majstori: »Plamene planine« u zagrebačkom HNK

Foto: Večernji list/Davor Višnjić

ČUDESNA PEKINŠKE OPERE

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu / Izvanredan uspjeh »Plamene planine« u izvedbi kazališta »Jilin« pred prepunjenim gledalištem

NENAD TURKALJ

Bio je to izvanredan kazališni doživljaj i događaj u srijedu u zagrebačkom HNK, kada smo pozdravili čudnu predstavu pekinške opere »Plamena planina« u izvedbenju renomiranog kineskog kazališta Jilin. Stjecajem okolnosti, Zagreb je ovoga tjedna ugostio čak dvije predstave u stilu Pekinške opere, jer je odmah dan kasnije u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog gotovala, naravno s drugim programom, operna trupa Jing Ju. Kazalište Jilin stiglo je u Hrvatsku u sklopu međudržavne kulturne razmjene – osim u Zagrebu turnejom je obuhvaćeno još pet hrvatskih gradova – dok je trupa Jing Ju u »Lisinskom« angažirana preko inozemnog menadžera.

Iako najavljena, »Plamena planina« nije izvedena u Zadru, Splitu i Rijeci, nego je zamijenjena izvođenjem četiri kraćih komada, objašnjeno je, zbog nemogućnosti tehničke pripreme u tamnijim kazalištima. Negdje je u organizaciji došlo do kratkog spoja. Naime, upoznavši u Zagrebu predstavu »Plamene planine«, shvaćamo da su za taj spektakl potrebne opsežne tehničke pripreme, koje su i u zagrebačkom HNK trajale tri dana.

»Plamena planina«, predstava prai-

vedena 1980. i od tada slavljena u bezbrojnim izvedbama, i u drugim zemljama pa i ekranizirana, nije više po stilu čista »pekinška opera«, koja se odlikuje asketskim scenskim elementima, posebno što se tiče dekora i rasvjete. Naprotiv, »Plamena planina« je tehnički podosta europsizirana predstava s bogatom i slojevitom rasvjetom i efektima ozvučenja, što treba uskladiti sa silno dinamičnom igrom mnogobrojnih solista i plesača. Iako su napjevi, emitirani preko (preglasnih) zvučnika ostali u stilu već poznate nam kineske tradicijske glazbe, prati ih sa snimke orkestar koji mjestimice zvuči poput Mahlerove glazbe, uz živ dodatak bombastičnih udaraljki smještenih tik do pozornice, očito, zbog potrebe ritmičkog uskladjivanja sa zbivanjima na pozornici.

A ta zbivanja osnova su čudesnosti doživljaja, izazvanog igrom, plesom i prijev svoga čarobnim umijećem akrobatskih vještina. Iz ranijih susreta s Pekinškom operom (jedanput u HNK i dva puta u »Lisinskom«) znademo da su Kinezi nenadmašni majstori u skokovima i prebacivanjima salta, što su članovi Jilin kazališta dokazali i ovim nastupom. No, oni su to u »Plamenoj planini« ustroju i premašli nevjerojatnom usklađenošću igranja u skupinama, kada savršeno preciznošću ulijču u

sekundu točno preskakivanjima u prostoru između suigrača.

Uz to, zadivljuje njihova vještina u koreografiranim prizorima borbe mačevima i štapovima, u čemu igrači nisu zaostajale za muškarcima: na primjer, djevojka ležeći na ledima stopalima odbacuje napadačke štapove nepogrešivo natrag u ruke napadača. Ne sjećam se da smo prije vidjeli efekt s okruglim velikim rupcima, koji se iz zgužvanog stanja rotiranjem oko nečim pojačanog središta pretvaraju u ravninu, a zatim se spretnim zahvatima pretvaraju u pravi bumerang što se vraća čak i kad je bačen preko glava publike! A to sve uklopljeno je u šarmantnu cjelinu koloristički bogatih maski i kostima. Pri tome sama radnja ostaje na periferiji tog čudesnog kazališnog spektakla, u kojemu su svi na pozornici majstori bez premca i po plesnoj i akrobatskoj tehnici i po šarmu nastupa.

Tko je htio shvatiti radnju i razumjeti ulogu pojedinih likova mogao si je pomoći djelomičnim prijevodima projiciranim iznad pozornice. No, osnovni je bio vizualni doživljaj raskoši pokreta i boja, pa je razumljivo i burno dugotrajno odobravanje publike, kojoj su kineski umjetnici za uzvrat dobacili na dar desetak svojih rubaca-bumeranga.

POVRATAK FEYDEAUA U RIJEČKI TEATAR

HNK Ivana pl. Zajca / Najavljena premijera Feydeauova vodvilja »Buba u uhu« u režiji Ivice Kunčevića

RIJEKA, 14. listopada – Premijerna izvedba Feydeauova vodvilja »Buba u uhu« u režiji Ivice Kunčevića otvorit će 22. listopada sezonu Hrvatske drame u riječkom Hrvatskom narodnom kazalištu Ivana pl. Zajca. Riječ je, kako je istaknuto na konferenciji za novinare, o komadu sa »slavnim prošlošću u Rijeci« gdje se u razdoblju od četvrt stoljeća na scenu postavlja po treći puta. »Buba u uhu« prvi put našla se na repertoaru Hrvatske drame 1973., a potom bila obnovljena 1985. godine. Uvijek je bila sjajno prihvaćena predstava koja je značila poticaj i glumačkom ansamblu i publici.

»U trenutku kada mi je bio ponuđen Feydeauov komad pomalo sam dvojio, no, brzo sam prihvatio bačenu rukavicu. Jer, koliko god bila nedefinirana njegova pozicija u teoriji i kritici, Feydeau neposredno ispisuje teatar i potvrđuje se kao neupitan majstor smijeha«, kazao je redatelj Ivice Kunčević. Osim toga, redatelj taj naslov smješta u kontekst onakvog promišljanja kazališta po kojem sezonu valja otvoriti komadom što stvara preduvjet za građenje teatra. Stoga u odluci novog riječkog intendant Srećka Šestana da se obnove negdašnje riječke uspješnice vidi pravi način animacije publike odnosno »građenje teatra od temelja, a ne od krova, tako karakteristično za hrvatski kazališni prostor«.

Govoreći o Feydeau i njegovu modelu građenja komičnog koji uvijek kreće od reda prema kaosu i opet se vraća u red, a pri čemu je uzrok kaosa redovno neki banalni detalj, Kunčević je naglasio kako je promašeno inzistirati na interpretaciji, već u scenskom uprizorenju naglasak valja staviti na virtuoznost.

energiji i radosti glumačke igre. Oslanjajući se na, kako je rekao, izuzetan riječki ansambl Kunčević vjeruje da će njihov zajednički rad rezultirati »inteligentnom i modernom predstavom koja će istodobno plijeniti pažnju publike.«

Dramaturginja Magdalena Lupi istaknula je pak činjenicu kako se u predstavu krenulo s pitanjem: Kako Feydeau igrati danas? Naime, komad je napisan 1907. godine u vrijeme autorove velike popularnosti, nakon čega je bio poprilično ignoriran sve do pojave teatra apsurdna čiji su tvorci upravo kod Feydeaua pronašli naznake vlastite poetike.

Glumac Slavko Šestak, koji je sudjelovao i u svim dosadašnjim riječkim uprizorenjima »Bube...«, Feydeaua doživljava kao autora vrlo teškog za igranje, čiji komadi traže briljantno govorenje teksta, pri čemu »tekst mora biti u nogama, a ne samo u glavi«, odnosno traži majstorstvo bez greške. I ostatak glumačke ekipe koji čine Denis Brižić, Davor Jureško, Galliano Pahor, Ećija Ojđanić, Olivera Baljak, Predrag Sikimić, Adnan Palangić, Zdenko Botić, Eduard Černi, Ana Kvirgić, Sabina Salamon i Biljana Torić, iako sa svojevrsnim teretom ranijeg velikog uspjeha ovog komada u Rijeci, vjeruje i u njegov novi uspjeh.

Uz redatelja Kunčevića u autorskoj su ekipi: Dalibor Laginja koji potpisuje scenografiju, kostimografkinja Danica Dediđer, skladatelj Neven Frangeš te Deni Šesnić, oblikovatelj scenske rasvjete. Predstava je radena po tekstu kojeg je s francuskog preveo Vladimir Gerić.

MILENA JERNEIĆ

Uvijek privlačna glumcima i publici: Izvedba »Bube u uhu« iz 1985.

Nakit: Starohrvatska sljepoočnica

Tragom fra Luje Maruna

ŠIBENIK, 14. listopada – Željko Krnčević, kustos Zupaniškog muzeja, rukovodit će sustavnim arheološkim istraživanjem na starohrvatskom lokalitetu sv. Lovre u šibenskom Donjem polju koje je počelo u četvrtak. Riječ je o nastavku istraživanja na ovom važnom lokalitetu za izučavanje nacionalne povijesti i arheologije što su počela još 1935., a započeo ih je fra Lujo Marun, osnivač nacionalne arheologije. Kasnije je istraživanja preuzeo Zlatko Gunač, a od 1995. radove vodi Željko Krnčević.

Već u samim početcima pronađeno je dosta važnih nalaza crkvenog kamenog namještaja ukrašenog pletrom iz 9. do 11. stoljeća, među kojima se posebno izdvajaju nalazi s ispisanim REX. Nije poznato o kojem se točno kralju radi, ali se pretpostavlja da je riječ o kralju Krešimiru ili Zvonimiru. I najnovija istraživanja dala su dobre rezultate, kaže Krnčević, navodeći da sa pronađene dvije, najvjerovatnije starohrvatske urne iz 7. stoljeća što upućuje na život Hrvata na šibenskom području odmah po doseljenu, dakle, u vrijeme kada Šibenik nije ni postojao.

Kustos Krnčević ističe i nakitne izradvine, kao što su starohrvatske jednodjagodne naušnice tipa sljepoočnica koje su načinjene od srebra, a koje na sebi imaju tragove pozlate. Ukrašene su tehnikom filigrana i granulacije i predstavljaju jedan od najljepših primjeraka pronađenih u Hrvatskoj. Značajno je napomenuti da su na lokalitetu sv. Lovre pronađene dvije takve naušnice i da, osim na starohrvatskim grobljima u BiH, izvan granica Hrvatske ovakvi primjerci nakita nisu pronađeni. Inače, naušnice se datiraju u vrijeme 9. – 10. stoljeća.

Drugi nalaz što zaslužuje posebnu pozornost svakako je ulomak crkvenog kamenog namještaja ukrašen pletrom koji je služio kao spolij jednom od grobova. Osim toga, na lokalitetu u Donjem polju pronađeno je prilično ulomaka kosnoačičke i srednjevjekovne keramike, kao i obrađena kamena. Po riječima Krnčevića, na ovom lokalitetu do sada je otkriveno i istraženo više od 200 srednjovjekovnih grobova, u kojima su pronađeni posebno važni nalazi. Arheološko istraživanje, koje financiraju Ministarstvo kulture te Županija i Grad, traje četrdesetak dana.

JADRANKA KLISOVIĆ

Muzej kao doživljaj i izvor informacija

ZAGREB, 14. listopada – Godišnja konferencija CEICOM-a, ICOM-ove grupe za Srednju Europu – ICOM je Međunarodni savjet muzeja – održat će se u Zagrebu 16. i 17. listopada, rekao je u četvrtak na konferenciji za novinare u Muzeju grada Zagreba predsjednik ICOM-a za Hrvatsku Zelimir Koščević. CEICOM je neformalna regionalna organizacija Međunarodnog savjeta za muzeje koja djeluje na području Srednje Europe. Zagrebačka konferencija, što će se održati u Muzeju grada Zagreba, nastavlja je godišnjih sastanaka ove grupacije koji su već održani u Weimaru, Budimpešti, Grazu, Münchenu i Varšavi.

Tema zagrebačkog sastanka je »Muzej kao mjesto doživljaja i izvor informacija«. Radni dio sastanka odvija se u dvije zasebne sekcije: u prvoj će se raspravljati o recepciji muzejskog predmeta i doživljaju muzeja, a u drugoj više će se govoriti o informacijskim tehnikama, skupljanju, obradi, čuvanju i distribuciji informacija. Uz domaće stručnjake, bit će tu gosti iz Austrije, Češke, Njemačke, Madarske, Poljske, Slovačke i Slovenije.

Posebni gosti na konferenciji bit će: prof. dr. Ivo Marović i prof. dr. Tomislav Šola s Katedre za muzeologiju, Ocjela informacijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Ruža Marić, ravnateljica Muzeja grada Vukovar, i dr. Walter Koch, stručnjak za informatizaciju muzeja iz Graza. (G. Jovetić)

Situacija na jugu

DUBROVNIK, 14. listopada – U Međunarodnom središtu hrvatskih sveučilišta otvorena je izložba pod nazivom »999 – pregled situacije na jugu« u organizaciji Art radionice Lazareti, a u povodu kustoske radionice Instituta za suvremenu umjetnost iz Zagreba. Radi se o zanimljivoj izložbenom projektu što ga potpisuje Petra Golušić i koji na neki način sumira i suprotstavlja aktualnu dubrovačku umjetničku scenu.

»Prostor i vrijeme oboje preopterećeni. Prostor tradicijom, vrijeme okruglim četveroženastim brojem. Prostor sam po sebi estetski fenomen. Vrijeme u kojem se govori o slobodi izbora. Kraj je tisućljeća. Automobil su prebrzi na lošoj cesti – pojašnjen je u katalogu izložbeni koncept, koji podrazumijeva najrazličitije izražajne forme, od slikarstva i fotografije do instalacija, slajda i videoprojekcija. Izloženi su radovi 25 dubrovačkih autora različitih umjetničkih poetika u četiri izložbena prostora: na katu Međunarodnog središta hrvatskih sveučilišta, u Etnografskom muzeju Rupe, galeriji »Ars longa vita brevis« i u klubu »Otok«. Izložba će biti otvorena do 17. listopada. (D. M.)

HRVATSKO-TURSKE SPONE

ZAGREB, 14. listopada – Radostni smo što ćemo u Zagrebu prikazati najljepše eksponate otomanske kulture na prvoj izložbi ostvarenoj izvan granica Republike Turske. Iako smo imali puno ponuda, izabrali smo Hrvatsku zbog toga što nam je prijateljska i bratska zemlja. Izložba, kao prvo, pokazuje simpatiju koju turski narod osjeća prema hrvatskom narodu, a ujedno je i temelj za buduću suradnju dvaju država na kulturno-ekonomskom planu jer reflektira neke zajedničke stvari iz prošlosti. Vjerujem da će naš kulturnološki plan pridonijeti i razvoju boljih odnosa među ostalim i u turizmu i gospodarstvu – rekao je ministar kulture Republike Turske İsmihan Talay, nakon službenog razgovora s hrvatskim ministrom kulture Božom Biškupićem, održanom u četvrtak prije podne u Ministarstvu kulture RH.

Povod posjeta turskog ministra je ve-

lika izložba »Dragocjenosti otomanske umjetnosti«, koja se od četvrtka na večer može razgledati u Galeriji Klovićevi dvori. Nakon službenih razgovora s turskim ministrom, ministar Biškupić je rekao da je ta izložba jedan od dokaza kvalitetnih kulturnih odnosa između dviju država, a koji su proizišli iz dobrih političkih i sve boljih gospodarskih odnosa. Boravak ministra Talaya, po Biškupićevim riječima, iskorišten je i za dogovor o budućoj kulturnoj suradnji. Tako je među ostalim predloženo da u Hrvatskoj gostuje izložba anadoljske civilizacije, da se pojača suradnja Kazališnog festivala u Aspednosu i Dubrovačkoga ljetnog festivala i da se izradi hrvatsko-turski, rječnik za kojim se osjeća potreba.

Sav prihod od ulaznica izložbe namijenjen je stradalima u razornim potresima u Turskoj. (B. Matejić)

Putovanje kroz različita vremena: S pokusa predstave »Ah, Nora, Nora«

»AH, NORA, NORA!«

ZAGREB, 14. listopada – Na pozornici Drame kazališta »Gavella« u petak na večer premijerno će biti izvedena predstava »Ah, Nora, Nora«, u režiji Paola Magellija. Scenski projekt »Ah, Nora, Nora« povezuje Ibsenovu »Lutkinu kuću« i dramski tekst suvremene austrijske spisateljice Elfriede Jelinek »Što se dogodilo kada je Nora ostavila muža ili Stupovi društva«.

Najnovija premijerna izvedba Drame kazališta »Gavella« s podnaslovom »optimistička tragedija« propituje mjesto žene u svijetu iz perspektive dviju različitih rukopisa, različitih vremena i različitih senzibiliteta. »Postavljaajući dva komada u teatarski odnos otvara nam se mogućnost zanimljivog kazališnog istraživanja, a teme ljubavi

te odnosa i položaja žene u društvu istovremeno takav izbor i scensko putovanje istom temom, kroz različita vremena i stilove potcrtava i aktualnost te teme na pragu 21. stoljeća«, bilježe autori »Ah, Nora, Nora«.

Dramaturg predstave je Željka Udovičić, scenograf Miljenko Sekulić, kostime su osmislili Leo Kulaš i Svetlana Vizintin, glazbu potpisuje Ingeborg Appel, a koreograf je Snježana Abramović. U projektu »Ah, Nora, Nora!« nastupaju Ksenija Pajić (u ulozi Nora), Goran Grgić, Boris Svrtan, Bojana Gregorić, Dražen Kühn, Ingeborg Appel, Robert Ugrina, Drago Meštrović, Marina Nemet Brankov, Ivana Bolanča, Barbara Nola, Nenad Cvetko, Dora Lipovčan, Siniša Ružić i Bojan Navec. (D. Vrgoč)

AFIRMACIJA HRVATSKE ENCIKLOPEDIISTIKE

51. međunarodni sajam knjiga u Frankfurtu / Akademik Dalibor Brozović predstavio prvi svezak Hrvatske enciklopedije / Novoutemeljena književna nagrada pripala talijanskom piscu Fulviju Monicelliju za roman »Nečiste suze«

FRANKFURT, 14. listopada (Od *Vjesnikove* posebne izjestiteljice) – Najznačajniji događaj koji je u četvrtak obilježio sudjelovanje hrvatskih nakladnika na 51. međunarodnom sajmu knjiga u Frankfurtu, jest predstavljanje prvoga sveska, od predviđenih 11 svezaka, Hrvatske enciklopedije, pozamašnog projekta Leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža«, a o kojem je publici okupljenj u dvorani »Exkurs« hale 5 meritorno govorio glavni urednik akademik Dalibor Brozović. Istakao je da se Hrvatska enciklopedija nastavlja na pet stoljeća hrvatske enciklopedistike i ujedno predstavlja nastavak onih pokušaja, što su u zadnjih sto i više godina dva puta željeli izdati enciklopediju pod hrvatskim imenom.

Prvi put bilo je to 1887. kada je u Osiijeku izišao prvi svezak što su ga bili pokrenuli Ivan Branislav Zoch i Josip Mencin. Tridesetih godina taj pothvat ponavlja Mate Ujević, pa prvi svezak objavljuje 1941. godine. Tijekom rata objavljeno je tada još pet svezaka, s tim da su potom, posljednjem svesku, komunističke vlasti uništile gotovo cijelu nakladu. Današnja, pak, Hrvatska enciklopedija, naglašava Brozović, pokrenuta je u slobodnoj i neovisnoj Republici Hrvatskoj i sigurno će biti bolje sreće od svojih dviju prethodnica. Riječ je o tipu opće enciklopedije koja nastoji pružiti obilje povijesnih podataka o hrvatskoj prošlosti i današnjici, o istaknutim Hrvatima u domovini i svijetu, ali donosi i opća znanja, podatke o geopolitičkom smještaju, prirodnim bogatstvima Hrvatske, njezinim zemljopisnim obilježjima i gospodarstvu.

Nisu zaboravljena niti Hrvati izvan domovine, njima je, kaže Brozović, posvećena osobita pozornost. Enciklopedija donosi povećan opseg nacionalne građe – 30 posto, a 70 posto opće tematike. Njezina je važnost time veća jer ispravlja sve ono što je u raznim izvorima u prvoj i drugoj Jugoslaviji iskripljeno upornim umanjivanjem hrvatskih vrednota i prikupljanjem osudnih podataka o hrvatskom uljudbenom, narodnosnom i državno-pravnom kompleksu – zaključio je akademik Brozović.

Na hrvatskom štandu Josip Pavičić predstavio je tri knjižna noviteta svoje kuće: »Povijest hrvatske seljačke stranke« Hrvoja Matkovića, »Piramidu« Josi-

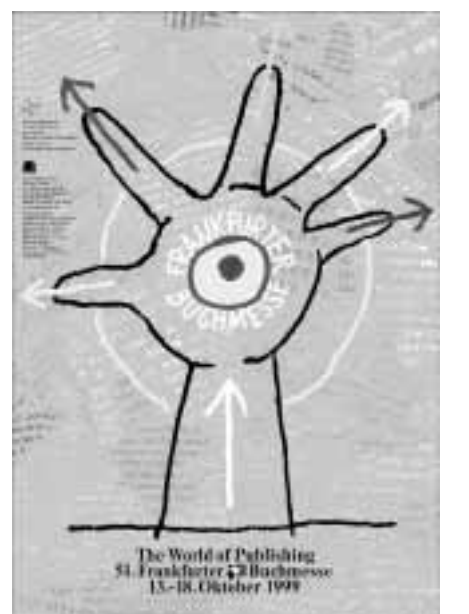
pa Barkovića i »Nije sramota biti Hrvat, ali je peh« Aleksandra Vojnovića – čime je obilježio i petu godišnjicu postojanja Naklade »Pavičić«.

Među kapitalnim izložbama na Sajmu izdvaja se ona koja predložuje knjige što su proteklih 100 godina imale najveći utjecaj na bitna događanja XX stoljeća. Izložba najreprezentativnijih knjiga našega stoljeća obuhvaća od beselera do džepnih izdanja, a predloženo je prvo izvorno izdanje svakoga naslova. Kao kuriozum napominjemo da je najstariji naslov »Značenje svijeta« Sigmunda Freuda iz 1900., a najnoviji je onaj Nelsona Mandela »Dug hod do slobode« iz 1993. Riječ je o knjigama koje su mijenjale svijet i čovječanstvo usmjeravale na nove putove.

Njemačka, uz svog najnovijeg nobelovca Güntera Grassa, slavi 250. godišnjicu književnog genija Johanna Wolfgang Goethea. U Goetheovoj godini – u kojoj je dodijeljena i prestižna nagrada njegova imena njemačkom piscu Siegfriedu Lenzu – svoj obol dao je i Buchmesse izložbom »Goethe na tisuću jezika«. Predstavljena su najznačajnija izdanja Goethea iz cijeloga svijeta, uključujući i mnogojezične priloge onih koji su se bavili tim slavnim klasičnim autorom i njegovim djelom. O važnosti, sjaju, prestižnosti i utemeljenosti te izložbe svjedoče potpisnici tog postava, a među njima su svi najznačajniji njemački instituti.

Press konferenciju na Sajmu održao je i Oscar Lafontaine, bivši ministar financija i prije Schrödera šef SPD-a, koji je, kako je poznato, podnio ostavku zbog sustavne kritike stranačkih kolega koja se ticala njegove radikalno lijeve politike. Sada Lafontaine novo objavljenom knjigom »Srca kuca lijevo« odgovara na rečene napade. Predstavlja govora, već sada se može reći, svoj bestseller, Lafontaine je kazao da je knjigu uputio svekolikom čitateljstvu, a ne bivšim stranačkim kolegama s kojima se, ustalom, razišao. Na pitanje, hoće li se vratiti politici, Lafontaine odlučno odgovara da to više ne želi, nego će ubuduće držati predavanja širom svijeta proklamirajući svoje stavove, a da mu na tom putu neće uzmanjkati novca svjedoči već sada milijunska prodaja njegove knjige koja stoji 40 DEM.

I Slavenka Drakulić predstavila se šarolikoj sajamskoj publici najnovijom

The World of Publishing
51. Frankfurt 42 Buchmesse
13.-18. October 1999

knjigom »Kao da me nema« (Feral Tribune), na kojoj je bilo prisutno desetak njezinih inozemnih izdavača. Roman je to koji donosi intimnu dramu djevojke silovane u četničkim logorima u Bosni, koja mora riješiti dilemu da li na svijet donijeti dijete začeto silovanjem.

Velika novost ovogodišnjeg Sajma je novoutemeljena književna nagrada »International Price« koju su utemeljili predstavnici nakladničkih kuća: »Gallimard« iz Francuske, »Hanser« iz Njemačke, »Pinguin Book«, predstavnik za Englesku i Ameriku, »Alltaguara« za Latinsku Ameriku i Španjolsku, »Comphania das Letras« za Brazil i »Mondadori«, talijanski predstavnik. Svaki od izdavača predložio je jednu knjigu, koja je ulazila u izbor za nagradu, a ove godine je pobjedio talijanski roman »Nečiste suze« Fulvija Monicellija (Mondadori). Roman će prevesti na odgovarajuće jezike svi udruženi nakladnici.

Među knjigama koje su predstavljene na Sajmu je i djelo pod nazivom »Jugoslavenski rat: priručnik za povijest, tijek i posljedice« u izdanju publicistice Dunje Melčić i frankfurtskog centra Palais Jalta, a donosi znanstvene tekstove autora iz svih zemalja bivše Jugoslavije, Njemačke, Velike Britanije, Austrije, Francuske, Švicarske i SAD.

BRANKA DŽEBIĆ